

Hoofdactrice Lubna Azabal over **INCENDIES**

“Voor mij is het een film de la colère, over woede, over de vrouw, over een geheim, over het verleden, van waar we komen... Dàt is de film!” Zo accentueert de Belgische actrice Lubna Azabal die in *INCENDIES*, een moderne tragedie van Denis Villeneuve, misschien wel in de rol van haar leven te zien is, ook al speelt ze wel vaker een sterke vrouw.

FREDDY SARTOR

FILMMAGIE: *INCENDIES* is echt wel een verhaal over vrouwen, geschreven en geregisseerd door een man?

LUBNA AZABAL: Denis Villeneuve definieert zich als een feministische regisseur, ja. *INCENDIES*, een mooi en een zeer juist portret van een vrouw, toont hoe afhankelijk je bent van de politieke situatie. Het verhaal gaat over vrouwen omgeven door geweld, niet alleen door oorlog en miserie, maar ook door sociaal en economisch geweld. Je in die situatie ontplooiën is puur een kwestie van overleven, is ronduit verschrikkelijk. Misschien zal ze haar leven moeten geven. Ze biedt weerstand, met al haar kracht, ze wordt bijna een guerrillero.

Ze begaat zelfs een moord...

AZABAL: Mensen worden op een bepaald moment *des bêtes humaines* hongerig naar bloed. De ene vermoordt de andere omdat die niet de juiste kleren aan heeft, zijn kop je niet aanstaat, enz. Dat wordt een vicieuze cirkel; zij antwoordt door middel van geweld. Op dat moment zit Nawal ook in die cirkel. Op het einde is het aan haar om die te stoppen, het is ten slotte haar dood die het doet ophouden. Ergens vraagt ze ook haar kinderen om dat te stoppen.

Heb je het theaterstuk gezien van de in Libanon geboren Wajdi Mouawad, waarop de film is gebaseerd? Wat is eraan veranderd?

AZABAL: Nee, niet gezien maar wel gelezen. Ik wilde het niet zien omdat me dat nogal parasiterend leek. Ik heb het gelezen voor de laatste scenarioversie. Dus ik heb kunnen vaststellen dat er afstand is genomen van het originele stuk, dat zeer uitgeschreven, zeer gestructureerd was, een belangrijke afstand. Het leek me essentieel om in mijn rol niet te ver te gaan, om niet te veel te doen, vooral te focussen op de pijn en die zoveel mogelijk te interioriseren: het tonen zonder het te tonen, zeg maar. Het personage moet er staan maar op hetzelfde moment moet het heel delicaat zijn, het moet iets simpel blijven. Ik heb gewerkt... als vrouw. Mijn vertrekpunt was: een vrouw met een verhaal.

Door wie of wat werd je geïnspireerd?

AZABAL: Het verhaal van Nawal is deels geïnspireerd op een vrouw die echt heeft geleefd. Ze was een Libanese, christen, die op een bepaald moment in haar leven besloot om de chef van de Libanese christelijke militie om te brengen. De aanslag is overigens mislukt. De chef was een collaborateur die tijdens de Libanese oorlog ook voor de Israëlische geheime diensten werkte. Ze had in die oorlog vele familieleden verloren en besliste om zich te wreken en hem te vermoorden. 15 jaar heeft ze daarna in de gevangenis doorgebracht. Dat leek me heel concreet. De rest van het verhaal van *INCENDIES* heeft niets meer met haar te maken. Ook werd ik geïnspireerd door wat ik om mij heen zag, door

de actualiteit die constant in geweld baadt: op tv, op straat. Alle soorten van geweld ook. Ik reis veel en heb overal geweld en agressie gezien. En dan gaat het niet alleen over oorlogsgeweld maar ook over het dagdagelijks geweld tegen vrouwen. Het geweld dat vrouwen wordt aangedaan, geweld op het werk enz. Nawal behoort tot 70 procent van de vrouwen op deze planeet...

Uw personage als een metafoor voor de situatie van alle vrouwen?

AZABAL: Zo zie ik het en zo heb ik het ook beleefd tijdens de opnames. Ik wilde geen activiste neerzetten, geen politieke vrouw maar wou veel universeleler gaan.

Is het daarom dat er nergens, misschien op een enkele keer na, naar specifieke geografische plaatsen wordt verwezen?

AZABAL: Geen enkele plaats die je te zien krijgt in de film, bestaat echt, zelfs de gevangenis niet. Ik denk dat dat een bewuste keuze was van Wajdi Mouawad, de auteur van het toneelstuk, omdat het voor hem ook geen politiek stuk over de oorlog in Zuid-Libanon is. Al maakt het hoofdpersonage wel een periode door die overeenkomt met de oorlog daar. Het hoofdpersonage is Arabisch, dat zeker, en dus kan ze ook een Irakese zijn.

In de enveloppe die de tweeling van de no-

taris krijgt in het begin van de film zit ook een hangertje, een kruisje? Welke betekenis geef jij daaraan? Getuigenis van een geloofstraditie, een manier van leven?

AZABAL: Voor mij is het kruisje – dat zij nooit meer heeft gedragen om zich niet te afficheren, dat zie je in de film – deel van haar geschiedenis. Daardoor kan je mijn personage leren kennen, haar origine afleiden. Dat rest er alleen maar van haar: een kruisje en een foto.

INCENDIES is in de eerste plaats ook een anti-oorlogsfilm?

AZABAL: Een film tegen codes, tegen dwaze regels die men bedenkt om zich te definiëren als clan, als stam, om zich een naam te geven. De mensheid heeft blijkaar oorlog nodig om zijn bestaan te

consolideren. Het is een vicieuze cirkel die nooit of te nooit ophoudt. Een soort van permanente amnesie kan je het wel noemen rond trots, hoogmoed, eer...

Waarom is de titel van de film 'incendies', branden?

AZABAL: Het is de titel van het toneelstuk. Waarom? Omdat je op een bepaald moment echt wel in de hel bent.

In de film wordt je personage 'la femme qui chante' genoemd?

AZABAL: Dat komt ook uit het toneelstuk. Het is haar manier om in de gevangenis waar ze altijd zingt weerstand te bieden en haar pijnen te overwinnen. Wat ze zingt is het wiegelielje dat ze van

haar grootmoeder heeft geleerd. Ze klampt zich daaraan vast om te kunnen blijven leven.

Opmerkelijk is dat de dochter wel naar het verleden van haar moeder wil gaan zoeken, de zoon wil het veeleer negeren?

AZABAL: Er zijn altijd dingen die je beter niet weet. Daar staat de zoon voor. Maar wil je vooruit in het leven dan moet je het verleden onder ogen durven zien. Het maakt deel uit van wie je nu bent. Of je het wil of niet. Je sleept het verleden als een oude valies achter je aan en op een bepaald moment moet je gaan kijken wat erin zit. Wat heb je meegenomen? Wat rest ervan? Je moet wel de moed hebben om het te doen! ✕

INTERVIEW FIFF NAMUR – 8 OKTOBER 2010

INCENDIES

De cyclische aard van de geschiedenis, het hervallen van de mens in zijn zwakheden, het voortleven van een ideaal, het met zich meedragen van een familiegeschiedenis. In deze thematische erg gebalde verfilming van een toneelstuk van de Canadese Libanees Wajdi Mouawad krijgt de slagzin van het verhaal ("La mort n'est jamais la fin d'une histoire") al deze betekenissen en nog veel meer mee. De Canadese rasfilmer Denis Villeneuve liet zich met zijn debuut *Un 32 août sur terre* en opvolger *Maelström* positief maar bescheiden in het arthousecircuit opmerken, vooraleer met *Polytechnique* voor controversie te zorgen. Zijn onderkoelde en in futloos zwart-wit gefilmde interpretatie van een misogynie moordpartij in een hogeschool in Québec (noem het een Canadese variatie van *Elephant*), stuitte op veel weerstand en onbegrip in een getraumatiseerde samenleving. De toon was gezet. Villeneuve is een filmer die de zware onderwerpen niet schuwt en bij wie een onderliggend filosofisch idee de stijl en de vorm van zijn film bepaalt. Dat is niet anders bij zijn nieuwste, *INCENDIES*, al is zijn aanpak dit keer ambitieuzer en zijn boodschap extravert; tot groot genoegen van de Canadezen, die jubelen bij het feit dat een landgenoot buiten de grenzen van hun navelstaarderige gemeenschap treedt om zowaar – in hun ogen althans – een meesterwerk te draaien.

Wanneer Nawal Marwan sterft laat ze haar kinde-

ren, de tweeling Jeanne en Simon, dertigers, een testament na waarin ze openbaart wie hun vader was en dat ze nog een broer hebben in het Midden-Oosten. En een kruisje als talisman? In tegenstelling tot haar broer accepteert Jeanne de laatste wil van haar moeder en zal op zoek gaan naar het onbekende familielid. Dat kan alleen maar door zich diep in het verleden van Nawal in te graven en een dramatische en gewelddadige geschiedenis bloot te leggen. Villeneuves opzet is groots. Terwijl hij parallel de zoektocht van de tweeling en het verhaal van hun moeder in het verleden vertelt, interpreteert hij de oorlog in Libanon (zonder dat het land met naam wordt genoemd) en bestudeert er de haat tussen christenen en moslims. Vissend naar de empathie van de toeschouwer weeft hij tussen de historische gegevens het rampzalige verhaal van een vrouw wier gezin ten onder gaat aan religieus fanatisme en hysterische opvattingen over eer en loyaliteit. Dat de film niet bezwijkt onder de bijna absurde opeenstapeling van dramatische gebeurtenissen, is aan twee zaken te danken: Villeneuves oertalent om intense scènes te draaien en een rots van een hoofdrolspeelster: Lubna Azabal (*Exils, Paradise Now*). Zij maakt alle martelingen die ze doorstaat angstaanjagend tastbaar en evolueert tot een vrouw van wie een enkele oogopslag je vertelt dat ze een uitzonderlijke geschiedenis met zich meedraagt. Haar prestatie gecombineerd met de heftige achtergrond van de Libanese oorlog in de jaren 80, maakt dat haar verhaal onevenwichtig sterk uit de verf komt

in vergelijking met de bijna spirituele queeste van haar verwende kinderen. Het bewust opgeroepen contrast tussen het ook visueel verzengende en broeierige Midden-Oosten en het rijke, zelfgenoegzame hedendaagse Canada is een van de meer voorspelbare en minder geslaagde aspecten van de film. Jammer genoeg is het net daarop dat de regisseur focust in een finale waarin hij alle registers opentrekt, maar meteen ook de incoherenties van het zelfgeschreven scenario, een theateradaptatie, benadrukt. Hij weet namelijk niet alle eindjes van zijn mozaïekverhaal even strak aan elkaar te knopen en toont zich hierin de ondergeschikte van Grote Voorbeeld Gonzalez Babel Inàrritu. De Canadezen kijken trots toe hoe Villeneuve, die ze zopas nog verguisden omdat hij zijn vinger op een pijnlijke wonde in hun hart legde, nu een zegetocht langs de internationale filmfestivals maakt. Terecht, al openbaart zich in de kleinschaligheid van zijn vorige wapenfeiten wat ons betreft minstens even helder het eigenzinnige talent van deze filmer. ✕

MIK TORFS

tragedie / reg. Denis Villeneuve / sce. Denis Villeneuve, Valérie Beau-grand-Champagne & Wajdi Mouawad / fot. André Turpin / mon. Monique Dartonne / muz. Grégoire Hetzel / act. Lubna Azabal (Nawal Marwan), Maxim Gaudette (Simon Marwan), Mélissa Désormeaux-Poulin (Jeanne Marwan), Abdelghafour Elaaziz (Abou Tarek), Mohamed Majd (Chamseddine) / pro. Luc Déry & Kim McCraw / CA / 2010 / 130' / dis. Cinéart

> RELEASE 12 JANUARI